

145. JÁSZI OSZKÁR ÉS VÁMBÉRY RUSZTEM TÁVIRATA KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(New York, 1945. szeptember 17.)

Please inform us when do you intend to leave for Hungary. Vámbéry has as yet not received official invitation.

PIL 704. f. 81. ó. c. (eredeti távirat)

*

Kérjük, tájékoztass, mikor szándékozol Magyarországra indulni. Vámbéry még nem kapott hivatalos meghívást.

146. BÖLÖNI GYÖRGY KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Párizs, 1945. szeptember 19.)

Kedves Elnök úr,

tegnap Judith¹ látogatott meg, aki Németországból jött meg pár napi szabadságra. Nagyszerűen néz ki, igazán kedves és elragadó. Azt hiszem, rövidesen Londonban lesz. Úgy számítja, hogy innen Németországba tér vissza, onnan pedig azonnal Angliába megy.

Ma Darvastól² kaptam levelet, melyben arról is szól, hogy nem vagytok e pillanatban teljesen erősek egészségileg, s ez valahogy tanácsalanná tesz a hazai úttal szemben. Azt mindenesetre meg kell gondolni, hogy csak biztos utazási lehetőséggel térjen haza az ember. Nekünk e pillanatban csak Párizs-Bécs áll rendelkezésünkre, s addig, míg Bécs-től nem tudok valami pozitívat az útról, nem is merek magunk részéről nekiindulni. Számunkra a helyzet most a következő:

Miután, amint írtam, az oroszoktól azt a választ kaptam, hogy semmi akadály nincs részükről utamnak, folytatom az úti előkészületeket. A légügyi minisztertől kapok ordre de missionnal helyet repülőgépre Bécsig. Addig azonban, míg francia visszautazási vízum nincs a kezemben, nem akarok elmenni, mert így könnyebben térhetek vissza. Megvan ugyan bennem a vágy és a készség otthon dolgozni és otthon maradni, ha kell, de ez a magyar föld számomra mégis ismeretlen világ. Mit tudom én, hogyan tudok otthon beilleszkedni, mert bizonyára nem várnak csak tárt karok, hanem itt-ott ellenséges szemek is. Lakásunkat, egész háztartásunkat, ha jelentéktelen is, könyveimet, amik hatalmas csomót tesznek ki, nem tudom likvidálni. Lakásomat meg kell tartanom. Párizsba tehát mindenképp vissza kell térnünk, ha nem lehet véglegesen, de ideiglenesen mindenképpen. Papírjaimmal tehát rendben kell legyek. E formalítások hosszú időt vesznek igénybe, s e hónap végénél hamarébb kész nem lehetek. Utunk tehát október első napjainál hamarébb nem lehet meg.

Azért írom ezeket ilyen részletesen, hogy késlekedésünk okait mutassam. Miután semmiféle értesítem a magyaroktól nem volt, s az oroszok hosszú időn át válasz nélkül hagytak, le is mondtam már a hazatérés reményéről. Most azonban papírjaim rendezése s főleg a vízak megszerzése öli az időt, hiába verném az indulót.

Nagyon szeretnék tudni, hogy te mennyiben vagy készülődéseiddel. Mi az akadály, meddig lehetne avionnal menni, s ami elsősorban fontos, az egészségetek s a ti magatok vágya és óhajtása. Feleséged jöhetne-e már, és kívánczozna-e veled? Vagy talán valamivel később, amikor már helyet csináltál megfelelő fogadására?

Ha az időpontunk összevág és te is óhajtod, hazatérésünket Bécs-től összekapcsolhat[n]ók, ha ugyan te is ezt az útirányt vennéd, és ez lenne utolsó kényszerállomásod.

Ennyit az útról. Ennél is fontosabbak a politikai helyzettel összefüggő dolgok. Mi itt teljesen el vagyunk vágva [a] hírektől; lapoktól, hetekkel vagy hónapokkal cammogunk az események után. De így van a Quai d'Orsay-n is, melynek még most sincsenek közvetlen kapcsolatai Budapesttel. Belpolitikai információk abban csúcsosodik ki, hogy a reakció kezd erőre kapni, a tisztogatás enyhe, és nem megy minden ügy, mint a karika-csapás. Külpolitikailag: a csehszlovákkérdésben látjuk a kormány álláspontját, de nem látjuk, hogy a csehszlovák kormány lakosságcsere-politikájára nézve van-e valahol a magyar álláspont mellett támogatás. Egyáltalában: a határkérdés teljesen eldöntött-e már, s a magyaroknak még annyi joguk sem marad, hogy álláspontjukat legalább papíron kifejtsék, és le kell nyelniük mindenféle békát? Én itt mindenféle állásfoglalást, elégedetlenkedő hangot egyenesen leállítottam, mert tudom, hogy ilyen dolgokkal csak a régi nem nem sohás malmokra hajtánók a vizet. De ez nem jelenti azt, hogy ne várnám a kormánytól a védelmet a túlkapásokkal szemben és a tisztességes talpra állást.

Ugy veszem észre, hogy a reakció, amint régebben is sejtettem, a kiscgazdapárt jobbszárnyán igyekszik benyomulni, és kívülről Eckhardt úr immár centruma is lett minden effajta mesterkedéseknek. Szeretnék többet is tudni róla. Egyáltalában: kívánnám ismereni elgondolásodat, a jövőre terveidet és programodat arra nézve is, miként látod magad munkáját otthon a mai helyzetben a fennálló pártok között. Van-e valami közvetett érintkezésed is a hazaiakkal. Itt pár nap múlva kezdődik a szakszervezeti kongresszus, és erre érkezik hazulról is három delegátus. Ezek talán tudnak majd információkat adni.

Még egyet! Arra nézve nincs lehetőség, hogy Párizson át vedd hazafelé utadat?

A múltkor írtam Garbairól. Szeretném, ha gondolkoznál felőle. Nagyon lejárta és kompromittálta magát a munkásközvélemény előtt a német megszállás alatti nyilatkozataival, és vele együttesen dolgozni lehetetlenség. Csatlakozzék másokhoz, olyanokhoz, akik elnézik tört cserepeit. Ha a „Világosság” szocialistáinak nem kell, miért üssük mi lovaggyá kétes politikájával együtt? Mozgalmunknak ugyan tagja, de ez nem ad neki jogot vezéri szerepelgetésre.

Jólesnék, ha elfoglaltságod dacára szentelnél pár sort már egyszer nekem is, ha már nem lehetünk állandóbb kontaktusban, mert csak az ügynek árt, ha rendszeresen válasz nélkül maradnak leveleim, és így állok izolálva.

Feleséged kezeit csókolva, sok szeretettel és ragaszkodással köszönt

PIL 704. f. 81. ó. e. (eredeti)

¹ Károlyi Judith 1942–45-ben De Gaulle Szabad Francia Erőinek munkatársa, mint a francia hadsereg tisztje Németországból tért vissza a győzelem után Párizsba.

² Darvas Simon radikális újságíró, az első világháború alatt a Galilei-kör elnöke, majd titkára, a forradalmak után emigrált. Erdélyben lapkiadó és szerkesztő, a harmincas években Budapesten élt. 1938-tól Londonban Károlyi követője, 1958-tól haláláig (1969) az Angliai Magyar Zsidók Egyesülete *Hirudójának* szerkesztője.

147. HAROLD LASKI KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Braintree, 1945. szeptember 19.)

My dear friend Károlyi,

If you are free on Tuesday next (24th) at 12 noon, and could come to my London house, then, it would, of course, be a pleasure to give you any help I can.

With warm regard to you both,

Yours very sincerely

PIL 704. f. 81. ó. e. (eredeti)